

आम्ही पार्लेकर

१९९९ पासून

प्रतिबिंब बदलत्या पार्ल्यांचे

वर्ष ३० वे अंक तिसरा पृष्ठे ०८

मार्च २०२१

www.parlekar.com

Registered-RNI no. 54781/92

या अंकात

- पान ०२ डिजिटल अभ्यासाचे जंगल
- पान ०३ सोनम गावडे - प्राध्यापिका, उद्योजिका आणि समाजसेविका
- पान ०५ माहितीच्या देवाणघेवाणीसाठी आधुनिक विश्वासाहतेचा पर्याय
- पान ०६ दैनंदिन जीवनात आधुनिक विज्ञान-तंत्रज्ञान

पार्ल्यांचा बाबू पान ५

कलाक्षेत्रातील स्त्रीशक्तीला सलाम

विलेपार्ल्यांच्या अनेकविध चमचमत्या पैलू मधील मोठा पैलू सांस्कृतिक चळवळीचा. कला क्षेत्रात इथल्या महिला भारतीय व जागतिक पातळीवर आपला ठसा उमटवताना दिसतात. सर्वासाठीच आदर्श ठरलेल्या या कलाक्षेत्रातील स्त्री शक्तीला पार्लेकरांचा सलाम.

तेजस्विनी लेले

गौरी पाठारे

शुभांगी लाटकर

चित्रा वैद्य

★ गेली चाळीस वर्षे तंजावूर नृत्य शाळा चालवणाऱ्या गुरु तेजस्विनी लेले या जन्मजात पार्ल्यांकन्येचा प्रवास सात्यानाच ज्ञात आहे. अपूर्व पार्लेकर, पार्ले यशास्विनी या घरच्या पुरस्कारांबरोबरच नृत्यशिवाली, सिंगारमणी, नृत्यशिरोमणी, रेडिओ मिर्ची आदी पुरस्कारांनी त्यांना गौरविले गेले आहे. त्यांची मुलगी ग्रीष्मा सकट अनेक शिष्यांना त्यांनी नावारूपाला आणलं आहे. पुना फेस्टिवल, शनिवार वाडा तसेच उदयपूर फेस्टिवल व इंटरनॅशनल फिल्म फेस्टिवलमध्ये त्यांच्या शिष्यांनी पारितोषिके पटकावली आहेत.

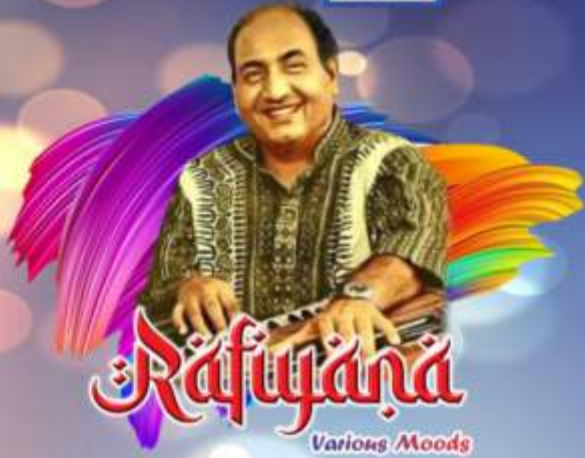
★ शास्त्रीय संगीतात आज सन्मानाने घेतले जाणारे नाव म्हणजे गौरी पाठारे. किराणा, आग्रा, जयपूर अशा वेगवेगळ्या घराण्यांच्या दिग्गजांकडे शिक्षण घेतलेल्या गौरीजी या सर्व घराण्यांचे सौंदर्य वापरून मैफल सजवतात. स्वरभास्कर, आदित्य बिरला, माणिक वर्मा आदी अनेक पुरस्कारांनी सन्मानित गौरीताई व्हाईस कल्चर (आवाज साधना शास्त्र) च्या कार्यशाळा घेतात. कोविड काळातही त्यांनी धृपद धमार व कंठ संगीतावर युट्युब वर १०कार्यशाळा घेतल्या.

★ मराठी मालिका, हिंदी मालिका, हिंदी सिनेमा, हिंदी नाटके, इंग्रजी नाटके असा व्यापक कला प्रवास करणाऱ्या शुभांगी लाटकर यांनी प्रत्येक माध्यमात आपला ठसा उमटवला आहे. त्याचवेळी शंभराहून अधिक जाहिरातींमध्येही त्या झळकल्या आहेत. तेंडुलकरांच्या रात्र आणि इतर अनेक एकांकिकांमध्ये उत्कृष्ट अभिनेत्रीची पारितोषिके पटकावणाऱ्या शुभांगी ताई कौन्सिलिंग क्षेत्रातही कित्येक वर्षे कार्यरत आहेत.

★ चित्रकलेत तीन पिढ्यांचा वारसा चालवणाऱ्या चित्रा वैद्य यांनी जे जे मधून फाईन आर्ट पेंटिंगचे शिक्षण घेतले. आजवर त्यांची वीसहून अधिक फक्त स्वतःच्या चित्रांची व पंधराहून अधिक गुप पेंटिंग एक्झिबिशनस झाली आहेत. हेरिटेज व निसर्ग चित्रांसाठी भारत व युरोपात भरपूर प्रवास त्यांनी केला आहे. आय एन एस कोलकत्ता व आय एन एस चेन्नई या वॉरशिपवर चित्रा ताईची पन्नासहून अधिक चित्र निवडली गेली आहेत. इंडिया आर्ट गॅलरीचे संस्थापक श्री. मिलिंद साठे यांच्याबरोबर अनेक प्रकल्पात त्या सहभागी आहेत तर विद्यार्थ्यांसाठीही एनजीओ तर्फे वेगवेगळे प्रकल्प त्या राबवत असतात.

Sunday 18th April 8.30 p.m.
Mst. Dinanath Mangeshkar Natyagruha, Vile Parle (East)

Brought to you by

Music Arranger : DEVA BANGERA

Anchor : RJ Mandar Kharade

Performed by

Sachin Shinde

Shri SACHIN SHINDE has established himself, for last 25 years, as a professional singer, mainly an ardent follower of the legendary singer, Mohammad Rafi. Sachin Shinde is known in his circle as Voice of Rafi, and has performed in variety of concept shows. Concept shows with industry's top musicians in various auditoria under various banners of repute.

Sachin Shinde runs SingaSong Karaoke Studio (SKS). SKS has 4 branches at VileParle, Goregaon Dindoshi and Dahisar, and currently has around 60 amateur karaoke singer-students. Sachin Shinde's Mobile No. for SKS Karaoke Class 8291730559.

Sonali Karnik
Playback Singer

Ms. SONALI KARNIK is the "Sangeet Visharad". Sonali was the recipient of "Lata Mangeshkar Award" trophy by the hands of Lata Mangeshkar herself; as a Winner of TV Show "Meri Awaz Suno" held in the year 1997. Sonali has been awarded the "B-High Grade" artist scale of 'All India Radio'. She has given Playbacks for Hindi and Marathi films; Title Songs of various TV Marathi Serials. She also has to her credit 2 Solo Marathi Music Albums. Sonali has a privilege to have performed live with many singers n composers of repute. Over and above these; she has performed and has been performing live on stage for various well-known banners.

We would really appreciate if you come for Rafiyana along with your family n friends.

Tickets booking started .. So please Hurry ...

For Tickets Booking : 9833793711 / 9833676636

An Initiative of 'SKS' - Parle

Green house
RESTAURANT & BAR

KOLHAPURI PAHUNCHAR

Relish a thaali full of Traditional Kolhapuri Cuisine.

Made by
Kolhapuri Cuisine Expert Chef

Loaded Full-Course Thalis

Pure Veg & Non Veg Options available

Packed in Heat-n-eat Microwavable Plates

Prepared with utmost hygiene & care

Mutton @ Rs. 700
Chicken @ Rs. 600
Pure Veg @ Rs. 400
Sea Food @ APC

VISIT NOW!

022 26102593
022 26151104

12 pm-12 am

Premises sanitized with German Liquid-tech

Rao Apts., Nehru Road, Vile Parle East - 400057

★ SPECIAL OFFER ★

Complimentary Wine Glass / Draught Beer With every Thali
Dine with delightful discounts

संपादकीय

नुकताच 'जागतिक महिला दिन' आपण सर्वांनी मोठ्या उत्साहात साजरा केला. अनेक कर्तृत्ववान महिलांचा ह्या निमित्ताने सन्मान केला गेला, आज पुरुषांबरोबर महिलाही प्रत्येक क्षेत्रात बरोबरीने काम करत आहेत ह्याबद्दल समाधान व्यक्त करण्यात आले. का साजरा होतो हा महिला दिन? काय औचित्य आहे ह्याचे ?

आपल्या देशात गेली अनेक शतके पुरुषप्रधान सामाजिक रचना होती हे आपण जाणतोच. महिलांचे शिक्षण व सबलीकरण, त्यांचे हक्क, ह्याविषयी गेल्या शतकापासून जाणीव उत्पन्न होऊ लागली व त्या दृष्टीने प्रयत्न होऊ लागले. आज आपण ह्या विषयात बरीच प्रगती केली आहे असे मानायला हरकत नाही.

आज पारल्यासारख्या सुशिक्षित समाजात बहुतेक घरी मुला मुलींमध्ये भेदभाव केला जात नाही असे आपण मानतो. शिक्षणाच्या, जीवनशैलीच्या, मनोरंजनाच्या समान संधी दोघांनाही उपलब्ध असल्या तरी भेदभाव पूर्णपणे संपला असे म्हणता येणार नाही. 'मुलीच्या जातीला हे शोभत नाही' किंवा 'लग्नानंतर कसे होणार तुझे?' किंवा 'प्रत्येक बाबतीत कसली आलीये मुलांशी बरोबरी? असे अनाहूत सल्ले / टोमणे मुलींना अजूनही ऐकून घ्यावे लागतात. व्यावसायिक जगात सुद्धा काही ठिकाणी थोडाफार भेदभाव होतो हे आपण मान्य केले पाहिजे. रात्री उशीरापर्यंत घराबाहेर असणाऱ्या मुलीची काळजी पालकांना जास्त वाटते ही गोष्ट समाजाच्या भीषण वास्तवावर भाष्य करणारी आहे. थोडक्यात म्हणजे स्वतःचे अस्तित्व शोधण्याच्या मार्गात महिलांना आजही अनेक छुप्या अडथळ्यांना तोंड द्यावे लागते. म्हणूनच ह्या सर्वांवर मात करून यशस्वी होणाऱ्या महिलांचे विशेष कौतुक व्हायला पाहिजे व हेच महिला दिनाचे औचित्य आहे.

कधी कधी मात्र महिलांचा सन्मान करण्याच्या उत्साहात सरसकट सर्व पुरुषांना 'खलनायक' ठरवण्यात येते ते वस्तुस्थितीला धरून नसते. अनेक महिलांच्या यशात वडिलांचा, नवऱ्याचा, सहकाऱ्याचा, मित्राचा महत्वाचा सहभाग असतो हे नाकारता येणार नाही. ज्याप्रमाणे आजही समाजात स्त्रीला कमी लेखणारे पुरुष असतात त्याच प्रमाणे आत्यंतिक स्त्रीवादी भूमिका घेणाऱ्या महिलासुद्धा असतात व समाजाच्या प्रगतीसाठी ह्या दोन्ही प्रवृत्ती सारख्याच वाईट आहेत. स्त्री पुरुषांची भूमिका एकमेकांशी स्पर्धा करण्याची नसून एकमेकांना पूरक अशी असली पाहिजे. खरे म्हणजे कुठल्याही व्यक्तीचे मूल्यमापन तिच्या पुरुष वा स्त्री असण्यावर न करता तिच्या गुणांवर व कर्तृत्वावरच व्हावे हेच सुदृढ समाजाचे लक्षण आहे.

मात्र अशा समाजापर्यंत पोहोचायला स्वतःला 'सुसंस्कृत' म्हणवणाऱ्या आपल्याला सुद्धा अजून बराच पल्ला गाठायचा आहे हे खेदाने मान्य करावे लागते !

डिजिटल अभ्यासाचे जंगल

डिजिटल शाळा, डिजिटल अभ्यास हा गेल्यावर्षीच्या सुरुवातीस नाईलाजाने आलेला प्रकार. सुरुवातीचे दिवस कुतूहलाचे, भीतीचे. शिक्षक, विद्यार्थी व पालक सर्वांसाठीच गोंधळलेले, धडपडीचे झाले. जुन्या जेष्ठ शिक्षकांवर अचानक

अॅप, कंप्यूटर, लिंक, वाय-फाय, रॅजच्या समस्या उभ्या राहिल्या. विद्यार्थ्यांच्या चेहऱ्यावरून सहजपणे विषय कळतोय न कळतोय याचा अदमास लावणारे हे शिक्षक अचानक एका एवढ्याशा चित्रपटलावर ३०/४० विद्यार्थ्यांचे एतकुसे दिसणारे चेहरे बघत शिकवताना पार गांगरून गेले होते.

एकीकडे वर्गात कोण हजर आहे ते कळत नाही, दुसरीकडे मुलांचा तिथेही होणारा कल्ला, सुरुवातीला नाराजीने, घाबरत शिकणारा विद्यार्थी आणि हे सर्व रोज साध्य कसं करायचं, रोजच्या शाळेसाठी वेळ कोणी, कसा, किती दिवस द्यायचा या विवंचनेतील पालक. मात्र आज यातून सर्वजण चुकत माकत, शिकत सावरले आहेत. बहुतेक मुले स्वतःची शाळा, अभ्यास, वर्ग, स्पर्धा हाताळू शकतात असे निदान पार्ल्यांतील तरी चित्र आहे. मध्यमवर्ग, उच्च मध्यमवर्ग घरांमधील पालक सुशिक्षित असल्याने त्यांनी मुलांना यातून मार्ग दाखवला. पण निम्न आर्थिक स्तरातील घरात पहिला मोठा प्रश्न आला तो स्मार्टफोन किंवा संगणक स्वतःच्या मालकीचा असण्याचा. अनेक घरात आजही एखाद्या स्मार्टफोनवर २/३ मुलांचे वर्ग चालवावे लागतात. अशा वेळी त्यातील कोणालाच शाळा -कॉलेजचे सर्व तास ऐकता येत नाहीत. त्याशिवाय ज्यांच्याकडे स्मार्टफोन उपलब्ध झाले त्यांना लहान घरात एकाच वेळी दोन मुलांचे शिक्षण व पालकांचे ऑफिसचे काम चालू असल्याने आवाजाचे अडथळे, वाय-फाय डेटा अशा अनेक प्रश्नांना तोंड द्यावे लागत आहे. मुंबईतही काही मुलांना शिक्षण डिजिटल झाल्याने व फोन आदी उपकरणे परवडत नसल्याने शाळेला रामराम ठोकण्याची वेळ आली आहे.

ऑनलाईन परीक्षा म्हणजे अजूनच एक मोठे प्रश्नचिन्ह. आयत्यावेळी वीज जाणार नाही ना? (गावामध्ये हा सर्वात मोठा प्रश्न) डेटा, वायफाय बंद पडले तर? मोबाईलचे चार्जिंग संपले तर? अशी अनेक प्रश्नचिन्हे डोक्यात सांभाळतच परीक्षा द्याव्या लागतात. काळाप्रमाणे शिक्षक, विद्यार्थी सरावत गेले पण नवे प्रश्न पडू लागले. ऑनलाईन परीक्षेत मोठ्या प्रमाणात होणारी कॉपी आजवरच्या सामान्य कुवतीच्या विद्यार्थ्यांचे अचानक जादू झाल्याप्रमाणे वाढत गेलेले मार्क. आता शिक्षकांना कॉपी पण पकडता येऊ लागल्या. पण म्हणून थांबवता येत नाहीयेत. या संदर्भात एका छोट्या मुलीने दिलेली प्रतिक्रिया खूप बोलकी आहे. ती म्हणाली, 'इतक्या सगळ्याला तोंड देत आम्ही शिकतोय. पण त्यातही आमच्या पालकांचं म्हणणं आहे की आमच्या मार्कांमध्ये जरा सुद्धा कमी जास्त होता कामा नये. कसं करायचं आम्ही?'

काही विषयांसाठी डिजिटल शिक्षण उपयोगी

पडत आहे. ज्या गोष्टी शाळेत आयुधांच्या कमतरतेमुळे दाखवू शकत नाहीत अशा गोष्टी लिंकद्वारे, व्हिडिओद्वारे दाखवता येऊ लागल्या. पण विज्ञानाचे प्रयोग शाळेत स्वतः करून विद्यार्थ्यांना सहज समजतात, करता येतात ते ऑनलाईनमध्ये कसे करणार? गणित विशेषतः भूमितीच्या आवृत्त्या, प्रमेये शिकवताना बऱ्याच विद्यार्थ्यांना अडचणी येत आहेत. विषय मुळापासून समजावून देणे थोडे दुष्कर होते आहे. वर्गाला विद्यार्थ्यांचेही हेच हाल आहेत. इंजिनिअरिंग, डॉइंग, वॉटाव

शास्त्रातील अनेक विषय ऑनलाईन शिकणे कठीण पडते आहे. अनेक विषयांचा अभ्यासक्रम कमी करावा लागतो आहे. याचा नववी दहावी किंवा त्याच्या वरील वर्गाच्या मुलांच्या ज्ञानावर, पुढील वर्षातील अभ्यासावर परिणाम होणे सहज शक्य आहे.

लहान मुलांच्या नाही तर सर्व थरातील विद्यार्थ्यांच्या पालकांना सुरुवातीला स्वतःचे काम सोडून मुलांच्या शाळा, अभ्यास पूर्ण करण्यासाठी त्यांच्याबरोबर बसावे लागत होते. आजही परीक्षेच्या वेळी असे प्रसंग येतात आणि बहुतेक घरात यासाठी आईला स्वतःच्या कामावर, रजांवर पाणी सोडावे लागते. पहिली- दुसरीच्या मुलांनाही त्यांच्या वर्कशीट सोडवून घेऊन सबमीट करणे, महत्वाच्या दिवसांचे (स्वातंत्र्य दिन, शिक्षक दिन, दिवाळी आदी) असणारे ऑनलाईन कार्यक्रम, स्पर्धा प्रोजेक्ट हे सांभाळावे लागतात. या सर्वात जी मुले स्वतःहून अभ्यासाला प्राधान्य देणारी आहेत ती प्रामाणिकपणे या कसरती निभावून नेतात. पण याचा गैरफायदा उठवणारा ही एक मोठा वर्ग तयार होत आहे.

याचाच अतिरिक्त परिणाम म्हणजे घराघरात वाढणारे वाद, चिडचिड, शारीरिक समस्या. मुलांमध्ये वाढत्या प्रमाणातील अस्वस्थता, मित्र-मैत्रिणींचा न मिळणारा सहवास, त्यांच्यातील शारीरिक ऊर्जेला न सापडणारी वाट, पालक मुले २४ तास एकत्र असल्याने अतिपरिचयात होणारी अवज्ञा व त्यातून निर्माण होणारे प्रश्न, संसर्गाची सतत असणारी टांगती तलवार याने प्रत्येक घर ढवळून निघते आहे. गेल्या काळात अनेक जण कोरोनाचे शिकार झाले. घरातील वयोवृद्धांवर तर घरात तुरुंगवासात पडल्याप्रमाणे जगावे लागत आहे. याचा कुटुंबावर होणारा परिणाम मुलांचे मानसिक स्वास्थ्य

ढवळून काढते आहे. शारीरिक हालचालींवरील बंधने स्थूलता वाढवत आहे. अभ्यास, करमणूक सर्व डिजिटल झाल्याने डोके दुखणे, डोळ्यांच्या तक्रारी, मणक्याचे त्रास वाढले आहेत. या सगळ्यातून आज तरी ठोस मार्ग दिसत नाही. विद्यार्थ्यांची जबाबदारी केंद्र सरकार, राज्य सरकार व स्थानिक सरकारे एकमेकांवर ढकलत आहेत व शेवटी सर्व शाळाचालक व पर्यायाने शिक्षकांवर टाकत आहेत. पुन्हा कोणताच निर्णय ठाम नसल्याने शाळा, परीक्षा प्रत्यक्षपणे घेण्याबद्दल उलटसुलट निर्णय घेतले जात आहेत. त्यामुळे विद्यार्थी व शिक्षक दोघेही गोंधळलेले व उद्विग्न आहेत. शाळा सुरू करायच्या केलेल्या तयार्याही दोन तीन वेळा तरी फुकट गेलेल्या आहेत. मुलांनाही आता पूर्ववत शाळेचे वेध लागले आहेत. कोरोना संसर्गाचे कमी जास्त होणारे प्रमाण आणि त्यातून निर्णयात होणारे बदल हे अजून बराच काळ चालणार असेच लक्षण दिसत आहे. पण यातून विद्यार्थ्यांच्या एका संपूर्ण पिढीचे होणारे नुकसान अटळच आहे. यावर आता शिक्षणतज्ञ व सरकार यांनी एकत्रितपणे राजकीय स्पर्धा बाजूला ठेवून मार्ग काढणे गरजेचे आहे. एकीकडे बारा वर्षांखालील मुलांना लागण होत नाही म्हणणारे वैद्यकशास्त्र आणि त्यांना संसर्गापासून लांब ठेवण्यासाठी शाळा बंद ठेवणारी सरकारे यांचा ताळमेळ कसा घालायचा ?

साधना सहस्रबुद्धे :

पार्ले टिळक शाळेच्या मुख्याध्यापिका सौ. साधना सहस्रबुद्धे यांच्या मते आता खरतर शाळा सुरू होण्याची गरज आहे. तीन दिवस प्रत्यक्ष शाळेतील हजेरी व तीन दिवस डिजिटल शाळा ठेवल्यास सुरक्षिततेचे भान जपतही शाळा चालवणे शक्य होईल. दोन्ही प्रकारात असलेले फायदे विद्यार्थ्यांना मिळवून तोटे टाळता येतील. तसेच शारीरिक शिक्षणासारखे तास घेता येऊन विद्यार्थ्यांच्या शारीरिक व मानसिक तंदुरुस्तीचीही काळजी घेता येईल.

डॉक्टर अजित दांडेकर :

कोरोना काळात घरातील व बाहेरील अस्वस्थतेचा बालमनावर होणारा परिणाम भयंकर आहे. युरोपात गेल्या शतकाच्या सुरुवातीला युद्ध, साथी अशा कारणांमुळे एक मोठा काळ त्या समाजाने या स्थितीला तोंड दिले आहे. मात्र अशी स्थिती आपल्यावर आलेली नाही. पण दिवसभर डिजिटल पर्यायांच्या संपर्कांमुळे मुलांच्या मेंदूवर, मानसिकतेवर होणारा प्रत्यक्ष आणि अप्रत्यक्ष परिणाम नक्की कोणते प्रश्न उभे करेल? याचा पूर्ण अंदाज आताच सांगणे कठीण आहे.

संगीता बेहेरे

९८६७७५८३१०

आम्ही
पार्लेकर

संपादक
ज्ञानेश चांदेकर

संपादकीय सहाय्य

रश्मी मावळकर

पूर्वा कळंठ्रे

editorial@parlekar.com

जाहिरात व्यवस्थापन

रोहित जाधव

marketing@parlekar.com

सजावट व मांडणी

विश्वास महाशब्दे

निर्मिती

अनिता चांदेकर

www.facebook.com/AamhiParlekar http://aamhiparlekarblog.wordpress.com

कार्यालय : १, अक्का, महात्मा गांधी मार्ग, विलेपार्ले (पूर्व), मुंबई-४०००५९.

फोन : २६९२२४७५ / २६९२२४७६ / ई-मेल : info@parlekar.com वेबसाईट : www.parlekar.com

GOLDEN GATE PROGRAMME

107 B, 1st Floor, Hemu Arcade, Vile Parle (W), Mumbai 400056
www.goldengatetoiit.in

ATTENTION

STD-X STUDENTS (ICSE, CBSE, IGCSE, SSC) 2 YEAR GROUP TUITION PROGRAMME FOR

JEE MAIN AND JEE ADVANCED

Covering

JEE Main, JEE Advanced, BITSAT, MHT CET

Chemistry : Dr. U.R. Kapadi
Ph.D., IIT (Bombay)
Prof. Tarun Ahirwar
B.Tech. (IIT ISM Dhanbad)

Physics : Prof. Manoj Karmarkar
M.Tech., IIT (Bombay)
Prof. Indraneel Naik
M.Tech. (NIT)

Mathematics : Prof. Vinayak Antarkar
B.Tech., IIT (Bombay)

JEE MAIN AND MHT CET

Covering

XI, XII (HSC), MHT CET, JEE MAIN

Chemistry : Dr. U.R. Kapadi
Ph.D., IIT (Bombay)
Prof. Pritam Panchal
M.Sc., IIT (Bombay)

Physics : Prof. Devendra Verma
M.Sc. Physics
Prof. Saurabh Phansalkar
M.Sc. Physics

Mathematics : Prof. Vinayak Antarkar
B.Tech., IIT (Bombay)
Prof. C.C. Thite
B.Tech., IIT (Delhi)

Seminars / Entrance Tests / Counselling Sessions. CONTACT US : Prashant Sir : 7039679129 / 9004607404

सोनम गावडे - प्राध्यापिका, उद्योजिका आणि समाजसेविका

वनाही घरांमध्ये लोकरसेवेचा आणि समाजकार्याचा वारसा हा पिढ्यांपिढ्या असतो आणि जोपासला जातो. पण जेव्हा तो चौथ्या पिढीकडूनही जोपासला जातो तेव्हा मात्र त्याला कारणीभूत असतात ते त्या घरातील संस्कार. बाबासाहेब गावडेसारख्या प्रसिद्ध उद्योगपती आणि समाजसेवी ह्यांची पणती सोनम गावडे हिच्याबद्दल आपण जाणून घेणार आहोत. बाबासाहेब गावडेनी त्यांच्या काही सहकाऱ्यांच्या मदतीने 'मराठा मंदिर ट्रस्ट' स्वातंत्र्यापूर्वी स्थापन केला तो पवित्र समाजसेवेच्या हेतूने. ह्या छोट्याशा रोपट्याचा आज वटवृक्ष झालाय. आज ७५ वर्षे जुन्या असलेल्या ट्रस्टच्या १० शाखा आहेत. विद्यार्थिनीतर्फे संपूर्ण महाराष्ट्रात शाळा आणि महाविद्यालये चालवली जातात. ज्ञानपीठशाखा गणित, भाषा सामान्यज्ञान, चित्रकलेच्या परीक्षा घेते. वनिता विश्वास स्त्रियांच्या सर्वांगिक विकासासाठी कार्यरत आहे. 'बाबासाहेब गावडे इन्स्टिट्यूट ऑफ टेक्नॉलॉजी' आणि 'बाबासाहेब गावडे इन्स्टिट्यूट ऑफ मॅनेजमेंट स्टडीज' उच्चशिक्षणाचे दालन उघडून मोकळे आहेत. आपल्या पाल्यांतील बाबासाहेब गावडे हॉस्पिटलसुद्धा ह्याच ट्रस्टचे. तर ह्या सगळ्या वटवृक्षाची जवाबदारी आपल्या समर्थ खांद्यांवर चौथ्या पिढीत सोनम आपल्या बाबांच्या अर्थात राजेंद्र प्रताप गावडे ह्यांच्या मार्गदर्शनाखाली आता सांभाळत आहे.

सोनमचं शिक्षण अंधेरीच्या लेडी विसनजी शाळेत झालं आणि त्यानंतर तिने 'बी.एम.एस.' चे

मानसिकदृष्ट्या कणखर, खांबीर तसेच आर्थिकदृष्ट्या स्वावलंबी कसे व्हावे हेच कायम शिकवले. सोनमने कथकचे शिक्षण के. आशाताई जोगळेकर ह्यांच्याकडून घेतले असून, तिने अनेक कथकचे कार्यक्रम केलेले आहेत. तसेच तिने शामक दावर ह्यांच्याकडे सुद्धा नृत्याचे शिक्षण घेतले आहे. सोनमने २०१९ साली आलेल्या 'मोगरा फुलला' ह्या मराठी चित्रपटात स्वप्नील जोशी सोबत 'मायाची' छोटीशी भूमिका साकारली आहे.

सुरुवातीला साठ्ये महाविद्यालयात प्राध्यापिका म्हणून ती एक ते दीड वर्ष कार्यरत होती. आपल्याच महाविद्यालयात प्राध्यापिका म्हणून काम करणे हा एक वेगळाच अनुभव होता. मात्र लग्नानंतर मालाडच्या घनश्यामदास सराफ महाविद्यालयात ५ वर्षे तिने काम केले. आज ती 'बाबासाहेब गावडे इन्स्टिट्यूट ऑफ मॅनेजमेंट स्टडीज' ह्या संस्थेची मानद सचिव म्हणून कार्यरत आहे. ह्या शिक्षण क्षेत्रातील प्रवासासोबत एक उद्योजिका म्हणून सोनम आपल्या वडिलांसोबत त्यांच्या फायनान्स फर्म आणि पे-रोल प्रोसेसिंग फर्ममध्ये कार्यरत आहे. त्यांच्या पे-रोल फर्मच्या काही महत्वाच्या क्लायंटपैकी एक म्हणजे 'ऑटिलीया ह्या मुकेश अंबानींच्या' घराचा स्टाफ. ह्या सगळ्या प्रवासात ती छोट्या विहानची आई म्हणून तेवढ्याच सक्षमपणे आपली जबाबदारी पार पाडते.

मागच्या वर्षीच एलांक ह्या मेकअप स्टुडिओची सुरुवात बाबासाहेब गावडे स्कुल ऑफ क्रिएटिव्ह आर्ट्सच्या बॅनरखाली तिने केली. ह्यात लंडन स्कुल ऑफ आर्ट्स बरोबरच्या भागीदारीतून आंतरराष्ट्रीय दर्जाचा आणि आंतरराष्ट्रीय प्रमाणपत्र असलेला मेकअप कोर्स आता सुरु होणार आहे. त्याचबरोबर आपल्या पणजोबांकडून आलेला समाजसेवेचा वारसा जपत मुंबईच्या २० देहविक्रय करणाऱ्या महिलांना पुन्हा त्यांच्या पायावर उभं करण्यासाठी पार्लरचा कोर्स सुरु केलाय. ह्या उपक्रमाच्या उदघाटनाला LGBT कार्यकर्त्या 'गौरी सावंत' उपस्थित होत्या. आपण आजकाल खूप वेळा घराणेशाहीबद्दल ऐकतो, वाचतो आणि बोलतोही पण उद्योगजगतातील सफलतेबरोबरच समाजसेवेचा वारसा जपणारी ही अशी घराणेशाही खरंच समाजाच्या हिताची नाही का? तर अशी ही सोनम प्राध्यापिका, उद्योजिका आणि समाजसेविका.

डॉ अमेय तानवडे
९८२०४३२७२०

शिक्षण पाल्यांच्या साठ्ये महाविद्यालयातून घेतले आणि 'एम.एम.एस.' चे शिक्षण तिने बाबासाहेब गावडे इन्स्टिट्यूट ऑफ मॅनेजमेंट स्टडीजमधून घेतले. पण कुठल्याही व्यक्तीच्या जडणघडणीत जसं शिक्षणसंस्थांचे महत्व असते तसेच तेवढेच महत्वाचे असतात ते घरचे संस्कार. सोनम आवर्जून सांगते कि मी माझ्या आई-वडिलांची एकुलती एक मुलगी, तोंडात सोन्याचा चमचा घेऊन जन्माला आलेली पण तरीही कधीही आई-वडिलांनी सोनमच्या डोक्यात श्रीमंती जाऊ दिली नाही. कॉलेजच्या दिवसात तिला महिन्याला फक्त ५० रुपये पॉकेटमनी मिळत असे आणि त्यातच तिला महिना काढावा लागायचा. हा खरंच अनेक पालकांसाठी आदर्श असा वस्तुपाठ आहे. सोनम तर सांगते कि माझ्या वडिलांनी मला

- HAND CRAFTED
- UPCYCLED
- ECO-FRIENDLY

- CUSTOMISABLE
- GIFT HAMPERS
- BULK ORDERS

Pradha

Exclusive Home Decor

Decorative upcycled bottles | Crochet tea coasters
Table mats | Hand-painted serving trays
Aromatic candles | Fridge magnets
Jewellery/Tissue boxes | Monograms | Kitchen Decor

+91 98205 06561 | thepradhastore@gmail.com

@the.pradha.store

SANKALP TOURS & TRAVELS ALL INCLUSIVE GROUP TOURS

<p>KASHMIR VAISHNODEVI, AMRITSAR</p> <p>8 DAYS Mar 26, Apr 9,16, May 7,21 Jun 4,11,18,25, Aug 14, Sep 25, Oct 16, Nov 2, Dec 22</p>	<p>SHIMLA-MANALI DHARAMSHALA</p> <p>12 DAYS Apr 14, 25, May 16, 23 Jun 13, 20, July 11, Sep 20, Oct 16, Nov 6, Dec 12,</p>	<p>LEH LADAKH NUBRA, PANGONG</p> <p>8 DAYS May 26, June- 13, July 14, 21, August 10, 23, Sept 12, 26</p>
<p>CHARDHAM YAMUNOTRI- GANGOTRI KEDARNATH- BADRINATH.</p> <p>13 DAYS May - 27, June - 01 Sept-19, Oct-16</p>	<p>SIKKIM DARJEELING GANGTOK- PELLING</p> <p>8 DAYS Apr 13,20, May 4,12,23, Jun 8, July 11, Sep 1, Oct 19, Nov 8</p>	<p>NAINITAL-CORBETT MUSSOORIE, HARIDWAR</p> <p>10 DAYS Apr 11, 18 May 9,16,23 Jun 6,27, Aug 14,29, Sep 12,26, Oct 17,24, Nov 6, Dec 4, 26</p>

CUSTOMIZED PACKAGES
HONEYMOON PACKAGES
MAHABALESHWAR / GOA

Shop No. 6, Eastern Court, Parleshwar Rd, Near Arya Bhavan Restaurant, Vile Parle (East),
Sunil Tarkar : 7738121381 Office 022-26118901, 84336 62699
Email : sankalptours1212@gmail.com Web : www.sankalptoursandtravels.com
@visit facebook page -Travelwithsankalp @watch Youtube- SANKALP TOURS & TRAVELS

रियाज करो तो राज करो

डॉ. नीता कानिटकर, विलेपारल्यातील प्रसिद्ध वैद्यक व्यावसायिक. घरचा सुरळीत चालणारा

वैद्यकीय व्यवसाय. पण लहानपणापासून असलेली संगीताची आवड स्वस्थ बसू देईना. शाळेत असताना गाण्याच्या दोन परीक्षा दिल्या होत्या. पुढे मेडिकलला एंडमिशन घेतली. अभ्यास वाढला तसं गाण्याचं शास्त्रीय शिक्षण बंद पडलं. परंतु कॉलेजच्या सर्व कार्यक्रमांमध्ये सहभाग असे. नवीन आलेल्या चित्रपटांतील गाणी ऐकून, तयार करून सादर करत असत. हे गाण्याचं अंग त्यांच्या आईकडून आलं आहे.

नीता यांचे पति डॉ. राजीव कानिटकर देखील संगीतप्रेमी. कानिटकरांच्या घरात संगीतमय वातावरण होते. त्यामुळे नीता यांच्या गाण्याच्या आवडीस, राजीव यांच्याकडून प्रोत्साहनच

मिळाले. शास्त्रीय संगीताचे शिक्षण पुन्हा सुरु झाले. पार्ल्यातील 'व्यास' संगीत विद्यालयात, विलेपार्ले भूषण श्री. मधुकर जोशी, यांच्याकडून विशारद पूर्ण पर्यंतचे शिक्षण घेतले.

सुगम संगीताकडे कल असल्याने पार्ल्यातील सुप्रसिद्ध संगीतकार, गझल गायक श्री. विकास भाटवडेकर यांच्याकडे सुगम संगीत शिकायला सुरुवात केली. जवळपास नऊ वर्षे त्या त्यांच्याकडे शिकल्या. श्रेष्ठ गझलगायकांच्या उत्तमोत्तम गझल्स, मदनमोहनसारख्या वेगवेगळ्या संगीतकारांची गाजलेली गाणी, तसंच स्वतः विकास सरांची गाणी

शिकायला मिळाली. गाण्यात सूर कसे लावायचे, शब्दोच्चार, आवाजातील चढउतार, स्वरांवरची पकड हे सर्व तंत्र विकास सरांकडे शिकायला मिळाले.

पत्नीची संगीताविषयीची आवड पाहून राजीव यांनी त्यांना scale changer हार्मोनियम घेऊन दिली. त्या, जोशी सरांकडे असो वा विकास सरांकडे, गाणं शिकून आलं, की हार्मोनियमवर वाजवून पक्क करत. त्यामुळे पेटीवादनाची आवड निर्माण झाली. नवनवीन गाणी ऐकून बसवणे हा छंद जडला.

क्लासच्या कार्यक्रमांच्या निमित्ताने मैत्रिणींना मदत करता करता गाणे शिकवणे जमू लागले. हळूहळू छोट्या मुलींना शिकवायला सुरुवात केली. नंतर मोठ्या बायकाही येऊ लागल्या. सौहार्दपूर्ण मार्दवयुक्त बोलणे, प्रसन्न व्यक्तिमत्व आणि शिकवण्याची हातोटी यामुळे तोंडी जाहिरात होत

होत आता जवळपास पन्नास - साठ विद्यार्थिनी गाण्याचं प्रशिक्षण घेत आहेत.

एका वेळी सहा सात विद्यार्थिनी, सुरुवातीला संगीत अलंकार, नंतर प्रत्येकी दोन गाणी, असे क्लासचे स्वरूप असते. सकाळी अकरा ते एक आणि संध्याकाळी सहा ते आठ अश्या वेळा असतात. त्यामुळे सर्व वयोगटातील स्त्रिया, मुलींना आपल्या व्यवसायाच्या वेळेनुरूप क्लासला यायला जमते.

सध्या कोविडच्या काळात ऑनलाईन क्लासेस सुरु आहेत. त्यामुळे मुंबईच नव्हे तर मुंबईबाहेरील स्त्रियाही जॉईन होत आहेत.

त्यांचे आपल्या विद्यार्थिनींना एकच सांगणे असते. संगीत असो वा कुठलीही कला, शिक्षणाला अभ्यासाची जोड ही द्यावीच लागते.

'रियाज करो तो राज करो'

अनुश्री क्षिरसागर

९८२०५०९७६२

खाऊगल्ली

प्रत्येक राज्याची वेगळी संस्कृती, भाषा, पेहेराव आणि पदार्थही वेगळे असतात. तिथलं हवामान, भौगोलिक रचना यावर तिथले पदार्थ ठरतात. जसे समुद्र किनारा लाभलेल्या राज्याचं मुख्य अन्न म्हणजे भात आणि मासे. कामानिमित्त खूप लोकां वेगवेगळ्या राज्यातून महाराष्ट्रात मुंबईत आले. येताना त्यांची संस्कृती, भाषा, पेहेराव आणि पदार्थ देखील ते घेऊन आले. ऑफिस मध्ये काम

पुढे सत्यनारायण शर्मा हा त्यांचा मुलगा अगदी लहान वयात म्हणजे १६-१७ वर्षांचा असतानाच या व्यवसायात आला. त्यांनीच हा व्यवसाय वाढीस नेला. सध्या त्यांचा मुलगा संदीप हा व्यवसाय बघतोय. त्यांचा केटरिंगचा देखील व्यवसाय आहे. मोठं मोठ्या ऑफिसेस मध्ये आणि बर्थडे पार्टी मध्ये त्यांचं केटरिंग असतं.

करणाऱ्या किंवा शेजारी राहणाऱ्या परंप्रांतीय लोकांमुळे आपल्याला त्यांच्या गोष्टी समजल्या. आपल्याला आवडलेला पेहेराव, सण, भाषा आणि पदार्थ आपण आत्मसात केले आणि जणू ते आपलेच झाले.

दुपारचं पोटभर जेवण झाल्यावर संध्याकाळी किंवा ज्याला लेट इव्हनिंग म्हणतात त्यावेळी आपल्याला परत भूक लागते. आपण घरी असू किंवा बाहेर ती वेळ अशी असते ना की त्यावेळी काही चमचमीत खावंसं वाटतं. काय खावंसं वाटतं असं विचारल्यावर बऱ्याच जणांचं एक उत्तर असेल - कुठलाही चाट. काय बरोबर ना ?

चाटचे बरेच पदार्थ आहेत भेळपुरी, दही पुरी, शेव पुरी आणि बऱ्याच लोकांची फेव्हरेट म्हणजे पाणी पुरी. आपण ज्याला पाणीपुरी म्हणतो त्यालाच हरियाणा मध्ये पाणी पाताशी असं म्हणतात तर दिल्लीला गोल गप्पे, ओडिसा, तेलंगणा मध्ये गुप चूप म्हणतात तर बंगाल मध्ये फुचक. काही ठिकाणी ही थंड पाण्यातली मिळते तर काही ठिकाणी वेगवेगळ्या फ्लेवर्सचं पाणी असतं.

पार्ल्याचा विचार केला तर चाट म्हंटल्यावर आपल्याला आठवतं शर्मा भेळपुरी हाऊस. चला तर आज तिथेच जाऊ. १९६५ साली रामेश्वर जगन्नाथ शर्मा यांनी ती जागा विकत घेतली आणि चाटच्या पदार्थांचा हा व्यवसाय सुरु केला. ५० पैश्यापासून या पदार्थांची सुरुवात झाली. त्यावेळी फक्त ३-४ पदार्थ मिळत होते. काळानुरूप त्यात वाढ होत गेली.

काळानुरूप मार्केटिंग आणि सेल्सची पद्धत सुद्धा बदलावी लागते. चाट पदार्थ खावचे म्हणजे तिथे जाऊनच हा आपला समज आपण बदलूया कारण स्वीगी, झोमॅटो मुळे घरबसल्या सुद्धा आपण शर्माकडच्या चाट पदार्थांचा आस्वाद घेऊ शकतो. दुपारी २ ते रात्री १० पर्यंत चालणाऱ्या या दुकानात केव्हाही गर्दीच असते. शनिवार रविवारी एरवी पेक्षा अजून जास्त लोकांची ये जा असते. त्या वेळी अंदाजे ३००० ते ४००० प्लेट्सचा खप होतो. शर्मा भेळपुरी हाऊस मध्ये मिळणाऱ्या पदार्थांची quality आणि पदार्थ बनवताना घेतलेली काळजी यामुळे हा व्यवसाय गेली ३ पिढ्या सुरु आहे.

प्लेव्हर्स ऑफ द वर्ल्ड

चमचमीत चाट नंतर वळूया हेल्दी फूड कडे. वांग्याचं भरीत कसं करायचं हे आपल्याला माहित आहे पण आज जी रेसिपी सांगणार आहे ना ती आहे अरबी वांग्याच्या भरताची. अरबी लोकांच्यात वांगं इतकं लोकप्रिय आहे की त्यांच्या स्वयंपाकात रोज वांग्यांचा एक तरी पदार्थ असतोच. वांग्याच्या त्या वेगवेगळ्या पदार्थांमध्ये बाबा गनौश हा एक मस्त चवीचा पदार्थ.

बाबा गनौश :

साहित्य :- कोळश्यावर भाजून साल काढलेले १ मोठे वांगे. १ मोठा चमचा ऑलिव्ह तेल, १ कांदा, ४ लसूण पाकळ्या, १ लिंबाचा रस, २ चमचे ताहिनी म्हणजे तिळाची पेस्ट, १ चमचा बारीक चिरलेली पार्सली

कृती :- वांग्यांचा गर, कांदा लसूण, ताहिनी व मीठ असे सगळे मिक्सरवर बारीक वाटून घ्यावं. त्यात लिंबाचा रस घालून एकजीव करावं. सर्व् करताना भाजलेल्या तयार वांग्याचा मधोमध खड्डा करून त्यात ऑलिव्ह ऑइल घालावे वरून पार्सली घालावी सौजन्य - माझी खाद्यभ्रमंती (मृणाल तुळपुळे)

काय मग करून बघणार ना बाबा गनौश ?

खाद्यभ्रमंती विथ

- ग्रीष्मा बेहेरे

९९६९३९२५८८

पाल्याचा बाबू

आज अचानक प्रकर्षाने शाळेची आठवण का यावी? मन अचानक हलकं का झालं? त्यावेळी नवीन असणारी पा.टी.वी. ची छोटी पण अत्यंत सुबक इमारतीच्या परिसरात मन का घोटाळू लागलं? जिथं विहीर आहे, तिथं असलेल्या व्हरांड्यातून तळमजला सगळा फिरायला सुरुवात केली आणि अचानक पावलं थबकली. पायऱ्या उतरत मैदानात जायच्या आधी डावीकडे एक छोटीशी 'टपरी'च म्हणाना... त्याच स्वरूपात डोळ्यासमोर उभी राहिली. ... 'शाळेचं कॅटीन

'.... खरं तर आमच्या वेळेला 'कॅन्टीन संस्कृती' म्हणावी तशी रुजली नव्हती. आसपास सगळीच मुलं मध्यमवर्गीयच असल्याने, 'पॉकेटमनी' ही संकल्पनाही चलनात नसल्याने या छोटेखानी कॅन्टीनमध्ये गर्दी अभावानेच असायला हवी होती. पण, तसं नव्हतं. डबा खायची वेळ, बटाटेवड्याचा दरवळणारा सुवास, थोडीशी मोठी सुट्टी, मुलांचा गलका आणि एकच आवाज, 'बाबू, एक वडा, बाबू, एक समोसा'. बस, त्या वेळी हे दोनच पदार्थ होते. खरं म्हणजे 'बटाटे वडा' ही एक प्रकारची

मराठी संस्कृतीचं की. पण शाळेत 'वडा / समोसा' ही संस्कृती रुजायच्या सुमारासच आणखी एक नाव शाळेत, विद्यार्थ्यांच्या, त्यांच्या पालकांच्या, शिक्षकांच्या मनात रुजू लागलं होतं.... 'बाबू,.... बाबू फक्त बाबू'. त्या वेळेचा बाबू हा पुढे पाल्यात आणि पा. टि. वी. चे विद्यार्थी जिथे जिथे जातील तिथे तिथे पोहोचला आणि नुसता पोहोचला नाही तर प्रसिद्ध पावला.... अक्षरशः...! 'बाबू या नावाला खरोखर' एक वलय प्राप्त झालं.... झालं? नाही.... या बाबूनं ते स्वतःच्या मेहनतीने ते वलय स्वतःभोवती गुंफलं. किती खडतर असेल हा प्रवास? परंतु हे त्याच्या चेहऱ्यावरून कधीच जाणवलं नाही. चेहरा कायम हसरा व शांतच असे.

जवळजवळ साठ वर्षे (कदाचित अधिकच असतील) बटाटा वडा, समोसा किंबहुना 'बाबूचा वडा आणि समोसा' याची चव, 'तीच चव', 'तशीच' ठेवणं, हे काही सहज होणार नाही. आजही त्याच चवीच्या ओढीनं पाल्यातील कुटुंब वडा / समोसा घरी घेऊन जातात. शाळेजवळच्या दुकानावर गर्दी करतात. आजकाल तर 'Q' लावतात.

त्याच्या संपर्कात आलेले कुणीही त्याला विसरणार नाहीत आणि तोही कुणाला विसरला

नाही. शाळेचे विद्यार्थी (आजी / माजी), शिक्षक (आजी / माजी) हे त्याचे आप्तेष्टच म्हणायला हवे.

असं म्हणतात की तो परमेश्वर, प्रत्येकाला एखादी 'भूमिका' देऊन या पृथ्वीवर पाठवतो. या बाबूची नेमकी काय भूमिका असेल? आणि त्या भूमिकेचं कार्य नक्की संपलं का? काही प्रश्नांना उत्तरं नसतात आणि आपण ती शोधूही नयेत.

कॅन्टीनमधला बाबू आणि आजचा पाल्यातला प्रतिष्ठित बाबू या प्रवासातून जर कुणी काहीच शिकू शकत नसेल तर कमतरता नक्की कोणामध्ये? हा विचार व्हावा. या पाल्यात जर त्याचं यथोचित स्मरण देणारं काही घडलं तर ते प्रेरणादायीच ठरेल ना?

..... बरोबर आहे आज २३ फेब्रुवारी

.... आज बाबू आपल्यातून गेला आणि म्हणूनच शाळेचं कॅन्टीन आणि त्याच्या आठवणीं मन हलक झालं

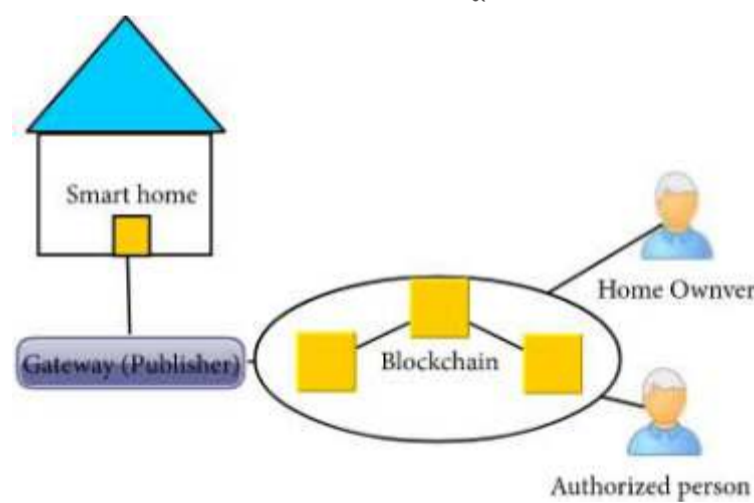
प्रदीप वेलणकर

९८२०१४५५८२

माहितीच्या देवाणघेवाणीसाठी आधुनिक विश्वासाहतेचा पयघि

मला आठवतंय जेव्हा कुठलीही महत्वाची परीक्षा झाली कि पुढच्या प्रवेशासाठी धावपळ करताना एक महत्वाचे काम असायचे ते म्हणजे कुणीतरी गॅझेटेड ऑफिसर शोधून किंवा शाळा कॉलेजच्या ऑफिसमधून आधीच्या मार्कशीट्सच्या कॉपी या 'टू कॉपी' म्हणून त्या ऑफिसरकडून सही शिक्का मारून घ्यायच्या. कॉलेजच्या प्रवेशाला दहावीच्या मार्कशीट्स, पदवी प्रवेशासाठी दहावी आणि बारावीच्या मार्कशीट्स ते पुढे नोकरीसाठी दहावी ते पदवीसाठीच्या मार्कशीट्स अशी त्या कॉपीची संख्या वाढत जायची आणि त्या गॅझेटेड ऑफिसरचे सही शिक्का घ्यायचे काम वाढत जायचे. थोडक्यात सांगायचे तर निव्वळ शिक्षण, नोकरीच नाही तर सर्वच क्षेत्रात जिथे जिथे आपल्याला कागदपत्रे सादर करावी लागतात ती दुसऱ्या कुणाकडूनतरी आधी प्रमाणित करून घ्यावी लागतात. म्हटलं तर हा प्रक्रियेचा भाग आहे, म्हटलं तर हा विश्वासाचा भाग आहे.

तर किती कागद लागतो आणि पर्यायाने वृक्षतोड करावी लागते याची कल्पना करवत नाही. आजकाल डिजिटल इंडियाच्या माध्यमातून नवे आशेचे पाऊल आपण उचलले आहे पण अजून

बराच पल्ला गाठायचा आहे.

हे सर्व टाळण्याकरता आपण अशी कल्पना करू एक मोठा खोका आपण ठेवला आहे. त्यात जागा विकणाऱ्याची जागेसंदर्भात कागदपत्रे ठेवली आहेत, जागा विकत घेणाऱ्याची आर्थिक स्थिती दाखवणारी कागदपत्रे त्या खोक्यात आहेत. कायदेशीर कागदपत्रे आहेत आणि महानगरपालिका किंवा शासनाला लागणारी कागदपत्रेही त्यात आहेत. ज्याला जी कागदपत्रे बघायची आहेत त्याला तेवढीच कागदपत्रे बघायची अधिकार आहे. बाकीच्या नको असलेल्या पण महत्वाच्या कागदपत्रांना त्यांना बघायचा अधिकार नसेल. उदाहरणार्थ कर्ज देण्याआधी जागा विकत घेणाऱ्या व्यक्तीच्या आर्थिक स्थितीचा आढावा घ्यायला बँकेला त्या व्यक्तीची त्या खोक्यात जमा केलेल्या पगाराच्या पावत्या किंवा करविवरणपत्रे बघायचा अधिकार

असेल पण जागा विकणाऱ्या व्यक्ती अथवा बिल्डरला या कागदपत्रांशी संबंध नाही ती कागदपत्रे बघायचा अधिकार नसेल. करविवरणपत्रासारखी कागदपत्रेही आयकर विभागाकडून थेट या खोक्यात आली असल्याने पुन्हा पडताळणी करायची बँकेला गरज नाही. हे एक ढोबळ उदाहरण दिले. या साखळीतील जितके दुवे असतील तितके या एकाच खोक्यातील माहितीनुसार व्यवहार करतील. माहिती तंत्रज्ञान क्षेत्रात याच प्रक्रियेला ब्लॉकचेन असे म्हणतात.

आपल्या घरची अथवा

आपल्या उद्योगधंद्यातील कुठलीही एक प्रक्रिया घ्या आणि त्या प्रक्रियेत सामील होणाऱ्या घटकांचा विचार करा आणि ठरवा अशी एखादी माहितीची देवाणघेवाण करणारी एक मध्यवर्ती जागा आपण निर्माण करू शकतो का? जर माहिती मिळवण्यासाठी लागणारे सर्व सुरक्षेचे नियम योग्य पाळले गेले तर प्रक्रियेत सुसुत्रता येईलच पण प्रक्रिया पूर्ण व्हायचा वेग वाढेल आणि प्रक्रियेचा खर्च कमी होईल, हे अमलात आणायला फक्त एक आणि एक मुख्य गरज असते ती म्हणजे आपल्याला या प्रक्रियेत पूर्ण पारदर्शकता आणायची इच्छा आहे का? जर इच्छा असेल तर हा मार्ग नक्कीच सुखकर असेल.

-निमिष वा. पाटगांवकर

९८७०४६९९९३

गुलमोहोर ट्रॅव्हल्स

आयोजित सहली

२८ ते २९ मार्च	- होळी निमित्त बोर्ली पंचतन, दिवेआगर, हरीहरेश्वर, वेळास बीच
२३ ते २५ एप्रिल	- आत्ममहोत्सव (रेल्वेने) देवगड, कुणकेश्वर, विजयदुर्ग, आडीवरे, कनकादित्य
०१ ते ०२ मे	- आत्ममहोत्सव तांबडी अष्टमी, मधुबन अॅग्रीटेनमॅट, पाली, महड
०७ ते ०९ मे	- आत्ममहोत्सव गणपतीपुळे, पावस, प्राचीन कोकण, आरे वारे बीच, टिळक स्मारक
१४ ते १६ मे	- आत्ममहोत्सव गुहागर, हेदवी, वेळणेश्वर, त्याडेश्वर, बामणघळ, लाईट हाऊस, परशुराम
२१ ते २३ मे	- आत्ममहोत्सव दापोली, आंजर्ले, दामोळ फेरीबोट, बुरीडी परशुराम, केशवराज, वंडीकामाता
२९ ते ३० मे	- आत्ममहोत्सव श्रीवर्धन, हरीहरेश्वर, दिवेआगर, पाली, महड
४ ते ६ जून	- आत्ममहोत्सव बलसाड, जंपोर बीच, भावभावेश्वर, धरमपूर, साईबाबा-स्वामीनारायण मंदीर, परीया

अधिक माहिती व बुकींगसाठी संपर्क

सुबोध जोशी - 9769008775 सचिन जोशी - 9869376515

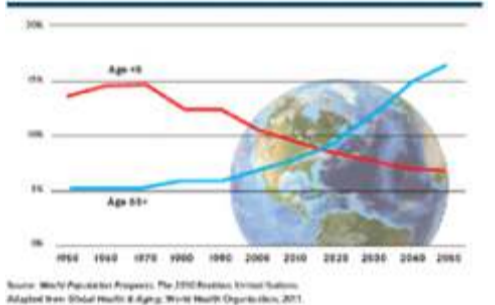
www.gulmohortravels.com

दैनंदिन जीवनात आधुनिक विज्ञान-तंत्रज्ञान

चिरतारुण्याचा शोध

लेखक सद्गुरू कुळकर्णी 'आम्ही पालेकर' मार्च २०२१ मनुष्यजातीच्या दोन सहस्रकांच्या इतिहासात दोन गोष्टींचा सतत ध्यास घेतल्याचं दिसून येतं. पहिला 'परीस'- कोणत्याही पदार्थाचं सोन्यात रूपांतर करणारा जादुई दगड! आणि दुसरं 'अमृत'- अमर करणारं अद्भुत रसायन! दोन्ही गोष्टी प्राप्त करण्यासाठी माणसाने जंग-जंग पछाडले! परिसाच्या शोधातून रसायनशास्त्राचा उदय झाला; आणि अमृताच्या शोधातून औषधीशास्त्राचा! इतक्या वर्षांच्या प्रवासानंतर अमर होणं हे जवळ-जवळ अशक्य आहे, हे कळून चुकलं आहेच; पण अमृताऐवजी दीर्घायुष्य आणि चिरतारुण्य ह्यांचा शोध मात्र चालूच राहिला आहे; आणि ह्या शोधाच्या प्रवासात मिळालेलं ज्ञान अफाट आणि अमूल्य आहे! वृद्धत्वाचं शास्त्र म्हणजे 'जेरोसायन्स' ही त्यातून निर्माण झालेली शाखा.

मुलं अधिक का वृद्ध अधिक ?

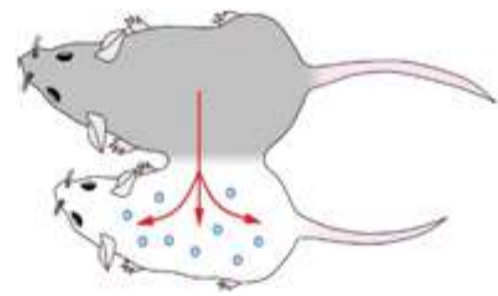
'जेरोसायन्स' पुढील पहिला महत्वाचा प्रश्न हा की 'वय वाढत म्हणजे काय होतं?' सजीवाच्या शरीराची वाढ होत असताना, दोन प्रक्रिया होतात. पहिली- पेशींचं आकारमान वाढतं; त्याबरोबर त्या पेशी असणारे अवयवही मोठे होत राहतात. त्याशिवाय, पेशींचं दुभाजनही होतं; परिपक्व झालेली पेशी मरत नाही! तिच्या दोन बालपेशी होतात; त्या परत मुळापासून वाढत राहतात. ही पेशी-विभाजनाची क्षमता वयानुसार कमी कमी होत जाते. त्यामुळे जुन्या, वृद्ध, आकाराने मोठ्या अशा पेशींची संख्या वाढते. मग ह्या पेशींनी बनलेला अवयव वयाने वाढत राहतो. जुन्या पेशींची चयापचयाची क्षमताही कमी होते; पेशींनी उत्सर्जित केलेले विषयुक्त पदार्थ पेशींमध्ये आणि पेशी बाहेर साठून राहतात; आणि हळूहळू अवयव निकामी होत जातात. ही पेशींची, अवयवांची आणि शरीराची वृद्धावस्था! नवजात शरीरापासून सुरुवात करूनही वृद्धावस्था येण्यास किती वर्षे लागतील, हे पेशींच्या विभाजनाची गती, वाढीची गती, भोवतालचं वातावरण, आणि मुख्य म्हणजे जनुकसंस्था म्हणजे जेनेटिक संरचना ह्यावर अवलंबून असतं! साधारण साठ-पंचाहत्तर वर्षांपूर्वी चाळीशी आली की 'कृतान्तकाटकमलध्वजाजरा दिसो लागली', असं समजत. आता अगदी पंचाहत्तरीचा माणूसही म्हाताऱ्यांत गणला जातोच असं नाही.

कॅनडाच्या वॉटरलू विद्यापीठाच्या ब्राउन आणि फोर्ब्स ह्यांनी गेल्या वर्षी ह्या माहितीचे गणिती कूट म्हणजे मॉडेल बनवलं आहे; त्यातून असा निष्कर्ष काढला आहे, की माणसाच्या आयुष्याची मर्यादा १२३ वर्षांपलीकडे जाणं अशक्य आहे. आतापर्यंत जगभरात जास्तीत जास्त वयाचे स्त्री-पुरुष शोधले, तर ११७ ते १२० वर्षांपर्यंतच जगलेले दिसतात. जपानच्या केन तनाका ह्या ११६ वर्षांच्या महिला सध्याच्या सर्वात वृद्ध मनुष्य आहेत. त्या पूर्वीचे विक्रमही ११६ ते १२० वर्षांमध्येच मोडतात. माणसाचं सरासरी जीवनमान सध्या ७३ वर्षं २ महिने आहे. पुरुषांचं बहातर वर्ष आणि स्त्रियांचं साडे पंचाहत्तर वर्षं. अर्थात गेल्या शतकभरात, हे आयुष्यमान दुपटीने वाढलं आहे.

ह्या पाऊण शतकाच्या आयुष्यात साधारणपणे अर्ध आयुष्य निरोगी, किंवा काही मोठे आजार न होता जातं. उरलेल्या वर्षांत मात्र बहुतांशी प्रकृति

ढासळत राहते. व्याधी- म्हणजे डिसॉर्डर्स (मधुमेह, हृदयविकार, रक्तदाब, कर्करोग वगैरे); किंवा रोग (असांसर्गिक किंवा संसर्गजन्य आजार) इत्यादी. ह्या धबडग्यातही फक्त काही लोकांची तब्येत जवळ-जवळ शेवट पर्यंत उत्तम राहते. काही घराण्यांतच नव्वदी-शंभरी गाठणारे अनेक लोक दिसतात. त्यांचा आहार, जीवनमान, राहण्याचं ठिकाण, वगैरे गोष्टी महत्वाच्या असतातच; पण अशा लोकांच्या जनुकातच काही निराळं आहे काय? ह्याचा शोध न्यूरॉर्कमधील डॉक्टरांच्या एका गटाने घेतला. पाचशेहून अधिक शतकवीरांच्या जनुकीय नकाशांचा वेध घेणाऱ्या त्यांच्या संशोधनात असं आढळून आलं की, अशा शतकवीरांच्या जनुकीय संरचनेत काही विशिष्ट जनुकं असतात; आणि ही जनुकं सक्रिय म्हणजे 'एक्टिव्ह' असतात. त्यांना 'शतकानुवर्ती जनुक (सेन्टेनेरियन जिन्स)' असं नाव दिलं आहे. अशा जनुकांमुळे शतकवीरांची रोगप्रतिकारशक्ती अधिक असते; शिवाय अशा जनुकांमुळे त्यांच्या पेशींची विभाजनक्षमता अधिक वर्षे क्रियाशील राहते. इतरांच्या शरीरातही हे जनुक असतात, पण सुप्त! असे शतकानुवर्ती जनुक शोधल्यानंतर, इतर सामान्य माणसाच्या शरीरातील अशा सुप्त जनुकांना सक्रिय करता आलं, तर त्यांच्या आयुष्यातील निरोगी वर्षं वाढविता येतात का, ह्याचं संशोधन सुरु आहे. काही विशिष्ट रसायनं औषधं म्हणून घेतल्यास अशा जनुकांची सक्रियता वाढविता येते, अशा निष्कर्षापर्यंत डॉक्टर संशोधक पोहोचले आहेत आणि अशा काही रसायनाच्या परीक्षा सध्या सुरु आहेत!

आपल्या वयाचं एक गूढ आहे; ते असं की आपलं वय कितीही असलं तरी शरीरातल्या सर्व अवयवांचं वय सारखं नसत! गाडीचे वेगवेगळे भाग जसे कमी अधिक झिजतात, त्या प्रमाणे शरीरातले काही अवयव लवकर म्हातारे होतात. ह्या पैकी हाडं, स्नायू, हृदय, फुफ्फुसं, मूत्रपिंडं, आणि मेंदू हे लवकर

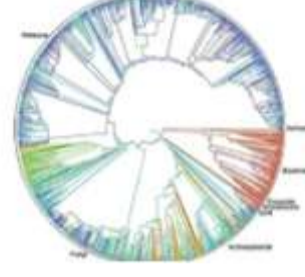

रक्त मिश्रण- तरुण आणि वृद्ध

वृद्ध होतात. तर काही सावकाश! खरं सांगायाचं तर प्रत्येक अवयवामध्ये गरजेपेक्षा अधिक, 'राखीव क्षमता' असते. उदा. वीस वर्षांचं हृदय, म्हणजे साधारणतः वीस वर्षांच्या माणसाचं हृदय, शरीराला लागणाऱ्या रक्ताभिसरणाच्या दसपट वेगाने रक्ताचं पंपिंग, म्हणजे अभिसरण करू शकत. हे राखीव क्षमता तिसरीनंतर वर्षाला दीड ते दोन टक्के कमी होत राहते; त्याची मुख्य कारण म्हणजे वातावरणातले बदल आणि रसायनं, औषधं आणि प्रदूषण, आहार, ताण आणि अर्थात रोगजंतूंचे हल्ले! अशी कमी कमी होत क्षमता संपायला आली की तो अवयव शरीराच्या गरजेला अपुरा पडतो. ही प्रक्रिया म्हणजे वृद्धत्व! आणि काही करून ही क्षमता अधिक टिकवता येणं, हे तारुण्याचं रहस्यं!

मग अशी राखीव क्षमता बाहेरून पुन्हा शरीरात घालता येईल का? २०१९ साली अमेरिकेतल्या बक इन्स्टिट्यूटमध्ये उंदरांवर केलेल्या प्रयोगात तरुण आणि वृद्ध उंदरांची रक्ताभिसरण संस्था एकमेकांना जोडून पाहिलं. तरुण रक्त म्हाताऱ्या उंदराच्या अंगात गेल्यावर दोन दिवसात त्याची

वृद्धत्वाची लक्षणं पुष्कळ प्रमाणात कमी झाली. तरुण अवयवांसाठी लागणारे घटक रक्तात गेल्यामुळे, त्याचं हृदय अधिक क्रियाशील झालं; स्नायू पूर्वीसारखे टणक आणि शक्तियुक्त झाले. परंतु हे संशोधन उपाय म्हणून वापरण्यापूर्वी अनेक गोष्टी

तपासून पाहाव्या लागतील; वेगवेगळं रक्त बदलल्यामुळे इतर अवयवांची क्षमता पूर्ववत होईल का; ह्या उपायाचे दुष्परिणाम तर नाहीत ना, हे सारं अनेक माणसांवर तपासून पहाव लागेल. अशा उपायांच्या सामाजिक आणि नैतिक बाजू पारखून घ्याव्या लागतील. एक खरं की आपल्या पुराणातल्या ययाती राजाने त्याचा मुलगा पुरु ह्याच्याकडे मागितलेलं तारुण्याचं दान, ही केवळ पुराणातली वानगी नव्हेत असं दिसतंय.

वय होतं म्हणजे काय? ह्याचा शोध घेतला तर अनेक जीवशास्त्रीय कारणं दिसतात. अशी

वार्धक्यापासून तरुणाईकडे ? वृद्धत्वाची मूलभूत कारणं शोधून त्यावर उपाय

करण्याचे प्रयत्न अनेक दिशांनी सुरु आहेत. आपल्या शरीरातील पेशींची विभागण्याची क्रिया हळूहळू कमी होत जाते; पेशींच्या केंद्रकात म्हणजे न्यूक्लियसमध्ये होणारे बदल; मायटोकोण्ड्रिया म्हणजे पेशींचं शक्तिस्थळं - त्यात होणारे बदल, पेशी-विभाजनाची असमर्थता, पेशींचे आवरण कडक आणि ताठ होऊन बसणं; किंवा पेशी विभाजनाच्या नियंत्रण व्यवस्थेत बिघाड होऊन बेसुमार वाढ, म्हणजे कॅन्सर होणं, अशा अनेक कारणांमुळे पेशींची आणि पर्यायाने अवयवांची कार्यक्षमता कमी होते. त्या-त्या विशिष्ट जीव-रसायनी चक्रात नियंत्रित बदल करून त्या-त्या क्षमता तरुण ठेवण्याचे प्रयोग सध्या सुरु आहेत. जगातील मोठ्या औषध कंपन्या आणि हॉस्पिटल्सची संशोधन केंद्र अल्झायमर्स सारख्या विषयावर करोडोने पैसे ओतत आहेत. अनेक स्टार्टअप कंपन्या ह्या क्षेत्रात नवीन शोध लावीत आहेत. ओरॅकलचा लॉरेन्स एलीसन, गूगलचा सर्जी बिन, अर्जेक्सचा ऑब्रे दे ग्रे असे अनेक नामवंत ह्या क्षेत्रात उतरले आहेत.

असं म्हणतात की माणसाच्या मृत्यूचं सर्वाधिक महत्वाचं कारण म्हणजे वृद्धत्व. पण 'वृद्धत्व का येतं?' ह्या विषयावरच संशोधन मात्र अगदी नवीन, म्हणजे गेल्या दशकातीलच आहे. आता मात्र असं दिसतंय की अमृत शोधून चिरंजीव होणं जरी माणसाचं स्वप्नच राहणार असेल तरी निरोगी दीर्घायुष्याचं, चिरतारुण्याचं स्वप्न वीस-पंचवीस वर्षांत नक्कीच प्रत्यक्षात उतरेल!

लेखक सद्गुरू कुळकर्णी, रसायन अभियांत्रिकी (युडीसिटी, मुंबई), रसायने, धातू, तेलं, जीव-तंत्रज्ञान आणि इतर अनेक उत्पादनाच्या संशोधनात चाळीस वर्षे अनुभव.

सद्गुरू कुळकर्णी
९७०२०१०४७१,

WANT TO LEARN CAR DRIVING EASILY ?

CONTACT :
MR. CHAVAN
8108048239

OWN A NEW CAR, HAVE A DRIVING LICENSE BUT NO CONFIDENCE TO DRIVE IN TRAFFIC ??

You must be in search of a perfect driving instructor !! If yes, you are at right place.... Your personal and dedicated instructor will teach you lessons for perfect driving.

आता बिनाधास्त गाडी शिका !!!
अधिक माहितीसाठी कॉल करा :

Contact : Mr. Chavan
8108048239

मनः चक्षु -2 : ' उदर भरण नोहे.....

लहानपणी जेवताना आमच्याकडे फार काटेकोर नियम होते. ते ऐकून आताच्या मुलांना मी 'पुड्या बांधतोय' (अजून हीच phrase आहे ना की बदललीय?) असच वाटेल. पण जेवताना पाटावरच बसायचं तेही पुरुष कमरेच्या वर संपूर्ण उघडे. एकमेकांना स्पर्श बंद, गप्पा बंद, खिखळी : खु खु : बंद, टीव्ही तर नव्हताच पण रेडिओ ही बंद. डावा हात फक्त पाणी पिण्यासाठीच वापरायचा तेही भांड्याला

नक्कीच अर्धवट विझला आणि मग त्याच्या धुरामुळे पोटात दुखत होतं, करपट ठेकर येत होते आणि घशात जळजळत होतं. आता माझी खात्रीच पटली की बंडूचा जठरागनी नीट पेटलाच नाहीये व चंदूचा जठरागनी त्याने बकाबका खाल्यामुळं कधीच विझलाय म्हणून तो जे खातोय ते त्याच्या पोटात तसंच साचत राहिलंय. परवा तर तो म्हणतही होता आज कढी भात अगदी गळ्यापर्यंत आलाय म्हणून.

खालून उजव्या, पालथ्या पंजाचा आधार देऊनच. जेवताना फक्त घास घेण्यासाठी वा श्लोक म्हणण्यासाठीच तोंड उघडायचं. एक ना दोन.

शाळेत जाऊ लागल्यावर अकलेचे धुमारे फुटू लागल्यावर, असे का? असा प्रश्न विचारायचे धाडस केले. त्यावर 'श्लोक म्हणतोस ना! उदर भरण नोहे जाणीजे यज्ञ कर्म. मग? रोजचे जेवण हे यज्ञासारखेच पवित्र कार्य आहे. म्हणून हे सर्व नियम पाळून त्याला हे गांभीर्य दिले आहे.' अरे बापरे!! यज्ञ या गंभीर प्रकाराची माहिती रामायण महाभारताच्या व चांदोबाच्या गोष्टीतून कळली होती. पण ती जेवणाबरोबर नीट नांदेना. खोदून खोदून विचारल्यावर आपण सर्वच कसे त्या पूर्ण ब्रम्हातून निघालो असून परत तिथेच विलीन व्हायचे आहे यावर एक प्रवचन झाले ज्याने माझ्या मनः चक्षुना पूर्ण गंडवलं. त्यांच्या पुढे काहीच येईना. बिच्कारे!!! 'अरे वेड्या यज्ञात कशी एक एक समिधा अग्नीत समर्पित करतात व ती जळल्यावर मग दुसरी, नाहीतर भसा भसा टाकलेल्या समिधांखाली अग्नी विझून जाईल ना, तसच एक एक घास चावून चावून तुझ्या जठरागनीला अर्पण करायचा. कळलं? नाहीतर नीट अंगी लागत नाही.' आईनं त्यातल्या त्यात सोपं करून सांगितल्यावर थोडंसं कळल्यासारखं वाटलं. पण 'अंगी लागत नाही म्हणजे?' 'म्हणजे तो बंडू बघ अगदीच हडकुळा आणि हा चंदू बघ कसा खाऊन खाऊन फुगलाय. फोफशा कुठला.' आईची पुन्हा थेट सोपी उदाहरणं. हा सूर्य हा जयद्रथ.

अरेच्या!!! आता कळलं. मग लगेच माझे मनः चक्षु झडझडून कामाला लागले. माझ्या पोटातली ती जठरागनीची ज्वाळा त्यांना स्पष्ट दिसू लागली. माझा एक एक घास त्यात विलीन होताना दिसू लागला. परवा पोट का दुखत होते तेही कळलं. खेळायला जायच्या घाईत बका बका खाल्याने जठरागनी

फोफश्या कुठचा!!!

पण त्यानंतर काहीच दिवसांनी माझ्या मनः चक्षुवर अजून एक आघात झाला. त्याचे असे झाले; माझे एक मामा आमच्याकडे जेवायला आले होते. हल्ली माझे सत्य चक्षु नेहमीच सगळ्यांच्या पोटावर लक्ष ठेवून असत व मनः चक्षु लगेच त्यांच्या जठरागनीचा अंदाज बांधू लागत. मामांच्या पोटावरच्या एका वाटाण्याच्या आकाराच्या चामखिळावर माझे सत्य चक्षु खिळून राहिले. हा नेहमीसारखा काळा चामखीळ नव्हता तर त्वचेच्या रंगाचाच होता आणि अगदी मऊ मऊ (कोणाचही लक्ष नसताना मामांनी आपल्या लाडक्या भाच्याला त्याला हळूच बोट लावू दिलं होतं एकदा). जेवताना त्याच्या वेगळेपणाबद्दल विचारल्यावर आईनं तर दटावलं पण मामा अत्यंत गंभीरपणे उदगारले 'हो. तो नेहमीचा साधा सुधा चामखीळ नाहीचंय. त्यात मी जे लाडू खातो ते जमा होतात.' माझे डोळे विस्फारले. मनः चक्षु खूप धडपडले पण त्यांना हे आकाराचे व्यस्त गणित सुटेना. 'पण लाडू तर छोट्या चेंडू एवढा असतो आणि हा तर फक्त वाटाण्या एवढाच आहे.' मी शंका बोलून दाखवली. 'मग व्यायाम काय मी उगाच करतो का? त्यामुळं लाडू पचतात व अगदी छोटे छोटे कण होऊन त्यात जाऊन बसतात.' 'पण तुम्ही तर म्हणाला होतात की व्यायामाने दंड फुगतात. त्यात बेटकुळी येते.' 'ह्या : ते वेगळं आणि हे वेगळं आणि बेटकुळी पीळपिळीत असते. माझा दंड बघ कसा टणक आहे.' मी हात लावून बघितला तर खरंच. एकदम दगडासारखा टणक. 'कसा काय?' माझा कासावीस प्रश्न. 'कारण मी खोबरं खातो नी व्यायामाने त्याची टणक करवंती होऊन ती दंडात जाऊन बसते' माझ्या तोंडाचा आवासला गेला. 'मग? वाटलं काय? व्यायामाने सर्व साध्य होतं. समर्थ रामदास स्वामी काय उगीचच व्यायाम करायचे?' मामांना माझा हा हळवा कोपरा

पुरेपूर माहित होता. स्वतःच्या लग्नात ऐनवेळी पळून जाणारे, दगडातून बेडकी काढणारे रामदास स्वामी सर्व संतांमधले माझे विशेष लाडके संत होते. कारण त्यांनी केलेल्या या दोन्हीही गोष्टी माझ्या सत्य चक्षुनी कधीही बघीतल्या नव्हत्या. त्यामुळे माझ्या मनः चक्षुना भरपूर खाल मिळे. दर वेळी त्या बेडकीचा रंग व आकार बदले. तर समर्थ कधी षडू ठोकून लग्नातून पळ काढीत तर कधी व्यायाम शाळेसारखी समरसौल्ट मारून. आई व मामांचं गालातल्या गालातलं हसणं मला दिसलं नाही कारण माझे मनः चक्षु तोपर्यंत ओव्हर टाइम करू लागले होते.

नेमकं याच सुमारास शाळेत जीवनसत्वे शिकवायला सुरुवात झाली होती. त्यामुळे माझे मनः चक्षु चौखूर उधळले होते. रोज व्यायाम केल्यामुळे 'अ' जीवनसत्वाचे गाजर, बिट इ. पदार्थ बारीक कण होऊन माझ्या बुबूळत बसले आहेत व माझी दृष्टी छान झाली आहे, 'क' जीवनसत्वाच्या फळाचा, लिंबाचा रस वगैरे माझ्या दातांना व हाडांना लेपासारखा चिकटून माझे दात शुभ्र व हाडं मजबूत आणि लवचिक झाली आहेत असं मला दिसू लागलं. व्यायामात शीर्षासनाचा वेळ वाढवला पाहिजे म्हणजे खाल्लेले खारीक बदाम मेंदूपर्यंत लवकर पोहोचतील व माझी बुद्धी वाढेल असे विचार मनात येऊ लागले. पण उंची वाढविण्यासाठी काय खावं किंवा कोणता व्यायाम करावा या विचारापुढे काही सुचेना. शेवटी पुढल्याच वर्षी शरीरशास्त्राच्या वर्गाने माझा हा छळ थांबवला. पचनसंस्थेच्या त्या जठर, आंतडी, स्वादुपिंड, पित्ताशय इ. स्वप्नात येऊन भेडसावणाऱ्या अवयवांच्या चित्रांनी सगळे नीट उलगडून सांगितले आणि माझ्या मनः चक्षुना या बाबतीत कायमच मिटवलं.

हल्ली तर त्यांना बिचाऱ्याना कशाच्याच बाबतीत काही कामच राहिलं नाहीये. अगदी समुद्राच्या तळाला ऑक्टोपस शिकार कशी पकडतो त्यापासून ते डोळ्याला न दिसणारा covid19 चा विषाणू फुफ्फुसातील पेशीवर कसा हल्ला चढवतो हेही आधुनिक तंत्रज्ञान सत्य चक्षुनाच नीट दाखवते. त्यामुळं हल्ली मी माझ्या मनः चक्षुचा उपयोग सरकारी दुष्काळी कामांसारखा खालील दृश्ये बघण्यासाठी करतो.

1. माझ्या उमेदीच्या काळात मी भारतीय क्रिकेट संघात खेळतो आहे व त्या वेळेचे दिग्गज फलंदाज विव रिचर्ड्स, टोनी ग्रेग वगैरेंच्या दांड्या उडवतोय.

2. मराठी चित्रपटाकरिता मिळालेले ऑस्कर स्वीकारायला मी धोतर, कोट व टोपीत गेलो आहे व माझ्या छोटेखांनी मराठी भाषणाचा समारोप 'जय हिंद, जय महाराष्ट्र, जय मुंबई, जय विलेपार्ले पूर्व असा करतो आहे.

असे अजून बरेच प्रसंग आहेत पण माझ्या मनः चक्षुंच्या अनिर्बंध कार्यक्षमतेची साधारण कल्पना येण्यासाठी हे दोन प्रसंग मला वाटतं पुरेसे आहेत. मनः चक्षुच्या कार्यक्षमतेसाठी कोणते जीवनसत्व आवश्यक असते ते मात्र मला अजून कळले नाही. कोणाला माहित असेल तर कृपया कळवावे. त्याचे सेवन अंमळ कमी करीन म्हणतो.

प्रसाद आठल्ये

९८२०६१३४४५

(अर्कचित्र - आर्द्र आठल्ये)

किस्से थोरांचे

आज १० मार्च पाडगांवकरांचा वाढदिवस...

सकाळी उठल्यापासून पाडगांवकरांच्या काही आठवणी मनात येऊ लागल्या... माझे जीवनगाणे... मंगेश युग... शतदा प्रेम करावे ...या नावाने जीवनगाणीच्या माध्यमातून खूप कार्यक्रम रसिकांसमोर सादर करण्याची संधी पाडगांवकरांनी मला दिली.

मला आठवतंय माझा पहिला त्यांच्या सोबतचा कार्यक्रम 1999 सालचादीनानाथ नाट्यगृहात पार पडला होता ...'माझे जीवनगाणे'

पाडगांवकरांची मुलाखत आणि कार्यक्रमाचे निवेदन माझा जवळचा मित्र संजय उपाध्ये यांनी केलं होतं. किस्से, कविता, गाणी आणि मधेमधे पाडगांवकरांचे जबरदस्त विनोद....

पहिलाच प्रयत्न होता माझा आणि तो यशस्वीही झाला. पण काही कारणाने बुकिंग झालं नव्हतं; नाट्यगृह अर्धवट भरलं होतं, पण जे रसिक प्रेक्षक कार्यक्रमाला आले होते ते मात्र सॉलिड रिसर्प्स देत होते. कार्यक्रम संपल्यावर ठरलेलं मानधन पाडगांवकरांना देण्यासाठी मी आणि शर्मिला त्यांच्याजवळ गेलो. त्यांनी ते मानधन स्वीकारलं नाही... ते म्हणाले, 'प्रसाद, मी पाहतोय तिकित विक्री झालेली नाही आणि ज्या पद्धतीने तू हा कार्यक्रम केला आहेस त्याचा डोलारा या तिकीट विक्रीच्या पैशातून होणार नाही... मला हे मानधन नको....'

माझ्या डोळ्यात टचकन पाणी आलं, तर पाडगांवकर म्हणाले, 'महाडकर आपण असे खूप कार्यक्रम करू, तुमच्याकडून खूप मानधन घेईन, पण आज नको... माझा मान ठेवा'.

त्या दिवसापासून जीवनगाणी आणि पाडगांवकर यांचे एक वेगळंच नातं निर्माण झालं. यानंतर खूप कार्यक्रम आम्ही एकत्र केले. पाडगांवकरांना अगदी प्रमुख पाहुणे म्हणूनही काही कार्यक्रमांना बोलावलं...

अशा अनेक आठवणी आज डोळ्यासमोर तरळत आहेत.. उराशी जपल्या आहेत...

'या जन्मावर या जगण्यावर शतदा प्रेम करावे' असे सांगत हसत-खेळत जगायला शिकवणाऱ्या या महान कवीला जीवनगाणीचा मानाचा 'सलाम'....

प्रसाद महाडकर

९८९२०२९५३९

तातारस्तान

चार वर्षापूर्वी मी सायबेरियातील इर्कुतस्क पासून पश्चिमेला सेंट पीटर्सबर्ग पर्यंत रेल्वेने रशिया पालथा घातला. रोज रात्री गाडीत बसायचं आणि सकाळी ज्या गावात गाडी पोचेल तिथे उतरून गाव बघायचं. ह्या सुमारे साडेपाच हजार किमी. प्रवासात

जागोजागी दिसणारं सांस्कृतिक वैविध्य मात्र मला पूर्ण अनपेक्षित होतं. सर्व रशिया म्हणजे एक भाषा, एक धर्म, एकच संस्कृती – बोल्शोय थिएटर, बॅले कंपन्या, चेकोवस्कीचं संगीत अशी काहीशी माझी भाबडी समजूत होती. युरोपात फिरताना बहुतांश देशात असंच एकसंधतेचं चित्र दिसतं. सायबेरिया ते रशिया असा प्रवास करताना जे वेगवेगळे समाज त्यांच्या वैशिष्ट्यांमुळे लक्षात राहिले त्यांच्याबद्दल

थोडंस ह्या आणि ह्यापुढच्या लेखांत.

‘तातार’ हा शब्द मी पहिल्यांदा वाचला तो पन्नास वर्षापूर्वी भा. रा. भागवतांच्या ‘हिंमतवान जासूद’ ह्या पुस्तकात. जुल्सव्हर्नच्या ‘मायकेलस्ट्रोगॉफ’ ह्या

कादंबरीचा हा मराठी अनुवाद होता. त्या पुस्तकातील तातार लोकांचं चित्र हे दुष्ट, क्रूर, दरोडेखोर, कारण नसताना निष्पाप लोकांचे हाल हाल करून त्यांचा बळी घेणारे नराधम असं काहीसं रेखाटलेलं होतं. एकूणच मध्ययुगीन युरोपियन लोकांच्या मते सुसंस्कृतपणाचा मक्ता फक्त त्यांचाच होता आणि जगातील सर्व इतर समाज हे रानटी, हिंसक आणि मागासलेले होते. तातार लोकांची गणतीही ह्या ‘रानटी’ जमातींमध्ये केली जायची. कारण १३ व्या शतकात मध्यपूर्व आणि मध्य युरोप आपल्या पायदळी तुडवणाऱ्या

चेंगीजखानाच्या मंगोल साम्राज्याचे ते पुत्रपौत्र आहेत अशी समजूत होती. ह्या समजुतीत जरी थोडं तथ्य असलं तरी तातार समाजाची मुळे बहुतांशानी युरोपियनच होती. १० व्या शतकाच्या आधीपासून वोल्गा नदीच्या काठी जिथे आजचं तातारस्तान राज्य

आहे त्या भागात बुल्गार टोळ्यांची समृद्ध आणि श्रीमंत, प्रामुख्याने व्यापार करणारी वसाहत होती.

मात्र १३ व्या शतकात चेंगीजखानाचा सेनापती बटू खान ह्याच्या सैन्याने ती पूर्णपणे उद्ध्वस्त केली. ही मंगोल टोळ्यांवर परतून गेल्यावर मागे राहिलेले मंगोल, त्यांनी केलेल्या संहारातून वाचलेले बुल्गार, तसेच ह्या बुल्गारांच्या जळणाऱ्या चितांवर आपल्याही पोळ्या भाजून घेण्यासाठी उत्तरेकडे आलेल्या तुर्की टोळ्या, ह्यांच्या मिश्रणातून येथील रहिवाश्यांची तातार ही एक नवी ओळख निर्माण झाली. येथील मूळच्या बुल्गार लोकांनी १० व्या शतकातच इस्लामचा स्वीकार केला होता. त्यात तुर्की आणि मंगोल प्रथा मिसळून एक वेगळी स्वतंत्र संस्कृतीच बनली.

तातार समाजाचा ह्यापुढील प्रवासही खडतरच राहिला. १५ व्या शतकात चेंगीजखानाचा नातू तिमुरच्या वंशजांनी पुन्हा एकदा त्याचं शिरकाण केलं आणि कझानच्याखनेतीची सत्ता येथे प्रस्थापित झाली. जेमतेम काही दशकं जनजीवन पुन्हा सुरळीत होण्यात गेली असतील नसतील, तोवर रशियन सम्राट इव्हान (Ivan the Terrible) याने

तातारस्तान उद्ध्वस्त केलं. चेंगीज खानच्या मंगोल सैन्याला सुद्धा अगदी मवाळ म्हणावं असा हिंसाचार आणि अत्याचार इव्हानच्या युरोपियन फौजांनी येथे केला. अगदी अठराव्या शतकापर्यंत रशियन सत्तेविरुद्ध वारंवार होणारी बंडाळी आणि ती थांबविण्यासाठी होणारी दडपशाही ह्यामुळे इथलं सामान्य जीवन कायम धकाधकीच राहिलं आणि दुष्काळात तेरावा महिना यावा तसं १९१७ साली रशियात झालेल्या राज्यक्रांतीमध्ये तातारस्तान, राजनिष्ठ आणि क्रांतिकारी कम्युनिस्ट ह्या दोन्ही फौजांच्या आपापसात झालेल्या झगड्यात चिरडलं गेलं. कम्युनिस्ट राजवट रशियात असेपर्यंत तातार समाजाची मुस्कटदाबी मागील पानावरून पुढे, अशी चालूच राहिली. त्यांची भाषा, धर्मविधी यावर बंधने घालून त्यांना ‘रशियन’ बनविण्याचा सतत प्रयत्न चालू राहिला.

मात्र स्वतःच्याच राखतून पुन्हा जन्म घेणाऱ्या फिनिक्स पक्ष्याप्रमाणे तातारस्तान ह्या प्रत्येक संकटातून उठून पुन्हा पुन्हा भरभराटीला येत राहिलं. आज तातारस्तान रशियातील सर्वात समृद्ध, उद्योगप्रधान आणि श्रीमंत राज्य गणलं जातं. त्याची राजधानी कझान ही तर मी पाहिलेल्या जगातील सर्वात सुंदर शहरांमधील एक आहे. थोडीशी त्याची झलक दाखविणारे हे ४-५ फोटो. कुलशरीफ मस्जिद, चर्च ऑफ अनन्सिअशन, कझान कम्युनिटी सेंटर (येथे एका वेळी १०० लग्नसमारंभ होवू शकतील अशी सोय आहे!), मंत्रालयाची इमारत, आणि शेवटी जुन्या कझान गावाची क्षितिजरेखा.

सतीश जोशी
९८२०२२८२७९

मनोरंजन विश्व

नवे लक्ष्य

स्टार प्रवाह वाहिनीची लोकप्रियता दिवसेंदिवस वाढत आहे. आता या महिन्यात ७ मार्च पासून दर रविवारी पोलिसांच्या कर्तृत्वाला सलाम करणारी ‘नवे लक्ष्य’ ही मालिका सुरु होणार आहे.

मालिकेची प्रसारण वेळ दर रविवारी रात्री दहा वाजता असणार आहे. या निमित्ताने महाराष्ट्र पोलिसांना मानाचा मुजरा देण्यात आला. ती संकल्पना अभिनव होती. जुहू चौपाटी येथे भव्य वाळू शिल्प उभारण्यात आले होते. या भव्यदिव्य वाळू शिल्पाच्या उद्घाटनासाठी अतिरिक्त पोलीस आयुक्त संदीप कर्णिक, बांद्रा पोर्ट इन्स्पेक्टर मिलिंद सुर्वे हे देखील उपस्थित होते. काही वर्षापूर्वी ‘लक्ष्य’ या मालिकेतून युनिट ८ टीमची शौर्यगाथा प्रेक्षकांनी अनुभवली होती. आता पाच जिगरबाज पोलिसांनी उकल केलेल्या गुन्हाची गोष्ट ‘नवे लक्ष्य’ या मधून अनुभवता येणार आहे. या मालिकेची निर्मिती आदेश बांदेकर यांच्या ‘सोहम प्रॉडक्शन’ ने केली आहे. आपल्या कुटुंबाच्या रक्षणासाठी झटणाऱ्या पोलिसांच्या शौर्याची ही कथा

आहे. या संदर्भात स्टार प्रवाहचे कार्यक्रम प्रमुख सतीश राजवाडे म्हणाले, ‘आपले कर्तव्यदक्ष पोलीस आणि त्यांच्या डिपार्टमेंटची गोष्ट सांगताना आम्हाला अभिमान वाटत आहे. आपल्या प्रत्येकाच्या पाठी भावा -बहिणीप्रमाणे आपले पोलीस डिपार्टमेंट कसे खंबीरपणे उभे आहे, हे यातून आपल्याला कळेल.’ या मालिकेत पी. एस. आय. जय सुवर्णा दीक्षित यांच्या भूमिकेत आदेश बांदेकर यांचा मुलगा सोहम बांदेकर असून तो यातून अभिनय क्षेत्रात पदार्पण करत आहे. तर पी. आय. मोक्षदा मोहिते या भूमिकेत आहे अभिनेत्री शुभांगी सदावर्ते.

प्रेमाच्या शोधात गुडबॉय

सध्या ओटीटी प्लॅटफॉर्म या माध्यमाला लॉकडाऊनच्या काळात खूप महत्व प्राप्त झाले

आहे. त्यावर अनेक मराठी वेब सिरीज देखील प्रदर्शित होत आहेत. कॅफे मराठी आणि हंगामा प्ले

निर्मित ‘प्रेमाच्या शोधात गुडबॉय’ ही वेब सिरीज हंगामा प्ले या ओटीटी प्लॅटफॉर्मवर आपल्याला पाहता येईल.

एक तरुण कॉलेजपासून सतत मुलींच्या मागे असतो, पण त्या तरुणाला खऱ्या प्रेमाचा शोध घ्यायचा आहे. पण त्या मुलाबद्दल काही मुलींमध्ये एक समज निर्माण होते आणि तो मुलगा अडचणीत

येतो. हा समज नेमका काय आहे? यातून त्याच्या अडचणी कशा वाढतात आणि त्या कशा सोडवल्या जातात, त्याला खरे प्रेम मिळते का? अशा प्रश्नांची उत्तरे आपल्याला ही वेब सिरीज पाहिल्यावर मिळतील.

या वेब सिरीजमध्ये ऋषी सक्सेना, खुशबू तावडे, विनय येडेकर, रीना अग्रवाल, दुष्यन्त वाघ, योगेश सोहोनी आदी कलाकारांच्या भूमिका आहेत.

निखिल रायबोले आणि भूपेंद्रकुमार नंदन हे या वेब सिरीजचे निर्माते आहेत.

दिग्दर्शक आहेत बद्दीश पाटील तर सौरभ मास्तोळी यांनी संगीत दिग्दर्शन केले आहे.

गणेश आचवल
९८२१२६८३९१

गणेश आचवल यांना मानाचा 'सिनेपत्रकारिता गौरव पुरस्कार'

अखिल भारतीय मराठी चित्रपट महामंडळ आणि ‘अंबर भरारी’ यांच्यातर्फे सहाव्या अंबरनाथ मराठी चित्रपट महोत्सव २०२० ची नामांकने जाहीर झाली, तर काही पुरस्कार घोषित देखील करण्यात आले आहेत. घोषित पुरस्कारांमधील ‘सिनेपत्रकारिता गौरव पुरस्कार’ आपल्या ‘आम्ही पालेकर’ मध्ये ‘मनोरंजन विश्व’ हे सदर लिहिणारे लेखक, प्राध्यापक आणि ‘एफ एम रेनबो’ वाहिनीवर गेली वीस वर्षे रेडिओजॉकी म्हणून कार्यरत असलेले, सिनेपत्रकारितेत देखील गेली अनेक वर्षे कार्यरत असलेले ‘गणेश आचवल’ यांना जाहीर झाला आहे.

त्यांचे हार्दिक अभिनंदन.